

KONSOLIDOVANI IZVJEŠTAJ O UPRAVLJANJU
Crnogorske komercijalne banke a.d Podgorica za
treći kvartal 2021. godine

UVOD	3
I. Opis poslovnih aktivnosti	3
II. Organizaciona struktura	5
III. Informacije o radu odbora direktora i menadžment komiteta	6
III.1. Makroekonomski pokazatelji	7
III.2. Poslovne aktivnosti Grupe	10
III.3. Poslovi sa stanovništvom	12
III.4. Poslovi sa pravnim licima	13
III.5. Poslovi sa Vladom Crne Gore i drugim korisnicima budžeta	13
III.6. Grafički prikaz kreditnog i depozitnog portfolia Grupe	14
IV. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA GRUPE	15
IV.1. Analiza kapitala	18
IV.1.1 Sopstvena sredstva	18
IV.2. Ulaganja u akcije pravnih lica	20
V. UPRAVLJANJE RIZICIMA	21
V.1. Kreditni rizik i vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki	21
V.2. Rizik zemlje i rizik druge ugovorne strane	27
V.3. Tržišni rizik	27
V.4. Rizik likvidnosti	27
V.5. Operativni rizik	28
V.6. Reputacioni rizik	28
VI. Obrazovanje zaposlenih	29
VII. PLANIRANE AKTIVNOSTI	29
VIII. PITANJE ŽIVOTNE SREDINE I DRUŠTVENE ODGOVORNOSTI	30
IX. PRAVILA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA I SISTEM UNUTRAŠNJE KONTROLE	30

UVOD

Crnogorska komercijalna Banka ad, Podgorica (u daljem tekstu „Banka“) sastavlja konsolidovane finansijske izvještaje (u daljem tekstu „finansijski izvještaji“) u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list CG“, br. 52/16) i odlukama Centralne banke Crne Gore, koje regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Banka je matično pravno lice u Grupi koju pored Banke čini i zavisno privredno društvo OTP Debt Collection DOO, Podgorica (u daljem tekstu: „Grupa“ i „ODC“ respektivno). ODC je u sastavu Grupe počev od 17. decembra 2018. godine, kao i zavisno pravno lice South Invest Montenegro doo, Podgorica (ovo zavisno pravno lice je likvidirano u toku 2019. godine). Do dana pripajanja Banci, tj. u periodu od 31. jula 2019. godine do 11. decembra 2020. godine, Podgorička banka AD, Podgorica (u daljem tekstu: „PGB“) je takođe bila zavisno lice Banke i dio Grupe.

Finansijski izvještaji pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka („Sl. list CG“, br. 15/12, 18/13 i 24/18).

Prilikom sastavljanja ovih pojedinačnih finansijskih izvještaja Grupa je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ali koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Grupe i formatu prezentacije pojedinačnih finansijskih izvještaja razlikuju od zahtjeva Međunarodnih računovodstvenih standarda („MRS“) i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja („MSFI“) primjenljivih na dan 31. decembar 2020 godine. Dodatno, primjena MSFI 16 – Lizing je odložena za 01. januar 2020 godine, u skladu sa dopisom Centralne Banke Crne Gore broj 03-105-1/2019 od 09. januara 2019. godine. Ovim standardom se uvodi novi računovodstveni tretman ugovora o zakupu koji je u primjeni od 01. januara 2020. godine (Napomena 3.3).

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, MRS i MSFI objavljeni od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, moraju biti prevedeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore koji posjeduje pravo prevoda i objavljivanja istih, odobreno od strane Međunarodne federacije računovođa (IFAC). Dakle, samo MRS i MSFI zvanično prevedeni, odobreni i objavljeni od strane Instituta sertifikovanih računovođa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji zvanični prevodi su objavljeni za dio MRS koji su u primjeni od 1. januara 2009. godine, odnosno dio MSFI u primjeni od 1. januara 2013. godine, a koji obuhvata samo osnovni tekst standarda i interpretacije i ne uključuje osnove za zaključivanje, ilustrativne primjere, uputstva za primjenu, komentare, mišljenja i ostali materijal objašnjenja. Dodatno, navedeni prevod ne sadrži prevod Osnova za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja. Takođe, izmjene i poboljšanja MRS-a nakon 1. januara 2009. godine, odnosno MSFI-a nakon 1. januara 2013. godine nisu prevedeni niti objavljeni. Izuzetno od navedenog, u skladu sa regulativom CBCG, primjena MSFI 9 Finansijski instrumenti je obavezna za banke od 01. januara 2018. godine.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju pojedinačnih finansijskih izvještaja Grupe, priloženi pojedinačni finansijski izvještaji se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao pojedinačni finansijski izvještaji sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Za pripremu ovog izvještaja, korišćeni su pregledi i informacije za sve stavke finansijskog izvještaja tekućeg perioda sa pregledom i informacijama prethodnog perioda. Informacije su sačinjena na osnovu istih načela i za jednak vremenski period.

I. OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI

Banka je od Centralne banke Crne Gore, Rješenjem broj 0101-72/1-2002 od 18. februara 2002. godine, dobila odobrenje za rad.

Takođe je od Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 51 (Rješenje broj 02/3-47/2-01 od 12. jula 2001. godine).

U skladu sa Zakonom o bankama, Odlukom o osnivanju i Statutom, Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun. Pored ovih poslova može da obavlja i sljedeće poslove:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;

- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja i finansijskim derivatima;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

Tokom trećeg kvartala 2021. godine, Grupa je revidirala i ažurirala značajan broj internih politika i procedura, radila kako na poboljšanju efikasnosti, tako i na modernizaciji procesa.

ODC je registrovano kod Centralnog registra privrednog suda u Podgorici, rješenjem broj 5-0582519/001, od 25. juna 2010. godine. Društvo je registrovano za poslove ostalih nepomenutih finansijskih usluga. Registrovano sjedište Društva je u Podgorici, ulica Studentska bb, City kvart, zgrada Bemax, III sprat. Matični broj Društva je 02795043.

Na dan 30. marta 2015. godine ODC je osnovalo entitet pod nazivom South Invest Montenegro DOO, Podgorica, kao 100% vlasnik. Osnivački kapital South Invest Montenegro DOO, Podgorica iznosi EUR 5 hiljada. Osnovna djelatnost South Invest Montenegro DOO, Podgorica jesu konsultantske aktivnosti u vezi sa poslovanjem i ostalim upravljanjem. Matični broj South Invest Montenegro DOO, Podgorica je 03041824. Dana 18.06.2019. skracenim postupkom dobrovoljne likvidacije Društvo je izbrisano iz Centralnog registra privrednih subjekata. U toku svog postojanja South Invest Montenegro DOO, Podgorica nije ostvarivalo prihode od svoje osnovne djelatnosti.

Sjedište Grupe je u Bulevaru revolucije 17, Podgorica.

Poslovne aktivnosti Banka sprovodi na teritoriji cijele Crne Gore, sa rasprostranjenom mrežom poslovnih jedinica.

Na dan 30. septembar 2021. godine Grupu čine centrala u Podgorici, 18 filijala, 15 ekspozitura, 1 šalter na teritoriji Crne Gore kao i kancelarija ODC-a.

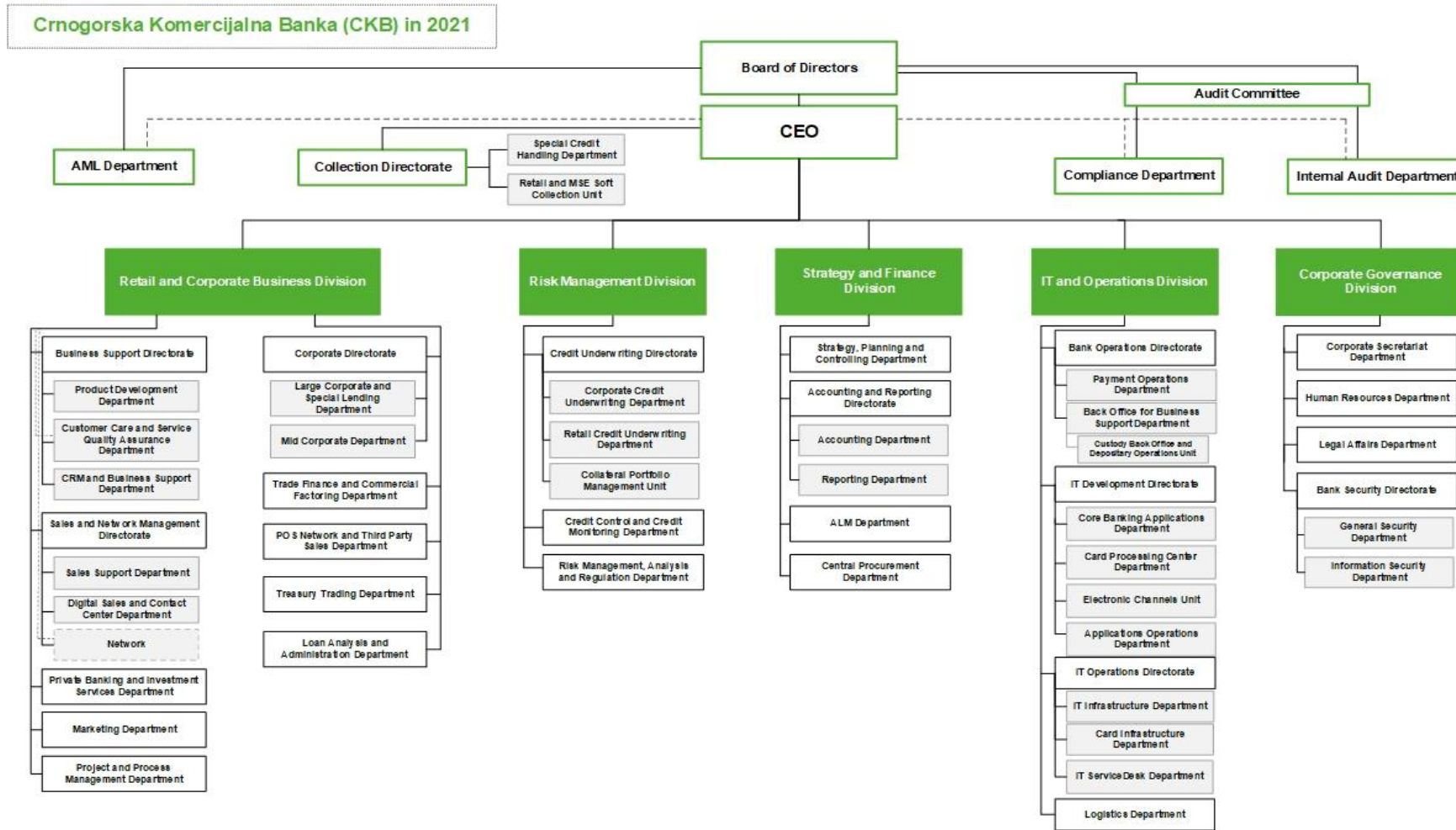
Na dan 30. septembar 2021. godine Grupa ima 556 zaposlenih radnika (30. septembra 2021. godine: 563 zaposlena).

Na osnovu odluke Odbora Direkora i ugovora o prenosu udjela u OTP Debt Collection, doo Podgorica, Banka je postala vlasnik 100% kapitala u OTP Debt Collection, doo Podgorica za naknadu od EUR 335 hiljada. Banka je kao vlasnik OTP Debt Collection, doo Podgorica zvanično regostrovana u Centralnom registru privrednih subjekata dana 17. decembra 2018. godine.

Banka je 16. jula 2019. godine postala vlasnik 90,56% akcionarskog kapitala Societe Generale Montenegro AD Podgorica, crnogorske podružnice Societe Generale Grupe. 20. decembra 2019. godine kupovinom preostalih 9,44% akcija manjinskih akcionara, Banka postaje vlasnik 100% akcija Podgoričke banke. Pripajanje Podgoričke banke AD Podgorica, Member of OTP Group („Podgorička banka“) Crnogorskoj komercijalnoj banci AD Podgorica okončano je 11. decembra 2020. godine, time što je donešeno rješenje od strane CRPS-a kojim se iz registra briše Podgorička banka i rješenje kojim se registruje pripajanje Podgoričke banke CKB banci.

U trećem kvartalu 2021. godini Grupa nije vršila otkup sopstvenih akcija.

II. ORGANIZACIONA STRUKTURA

III. Informacije o radu odbora direktora i menadžment komiteta

Članovi Odbora direktora Banke na dan 30. septembar 2021. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Dr. Németh Miklós	Predsjednik
Nyitrai Győző József	Član
Kovács Pál József	Član
Krizsanovich Péter	Član
Olchvary Balazs	Član
Tamás Kamarási	Član
Balasz Letay	Član

Članovi Odbora za reviziju Banke na dan 30. septembar 2021. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
G-din Peter Krizsanovich	Predsjednik
G-din Attila Kozsik	Član
G-din Andras Szalay	Član

Izvršni direktori Banke na dan 30. septembar 2021. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Ključno područje</u>
G-din Pál Kovács	Glavni izvršni direktor
G-din Viktor Vorobej	Izvršni direktor za Sektor upravljanja rizicima
G-đa Branislava Maja Vukčević	Izvršni direktor za Sektor korporativnog upravljanja
G-din Ivan Vučinić	Izvršni direktor za Sektor IT-a i operacija
G-đa Sandra Kordić	Izvršni direktor za Sektor poslovanja sa fizičkim i pravnim licima
G-đa Maja Krstić	Izvršni direktor za Sektor strategije i finansije

Na dan 30. septembar 2021. godine, rukovodilac Odjeljenja za praćenje usaglašenosti je Dora Todorović.

Na dan 30. septembar 2021. godine, Glavni interni revizor je Alenka Mugoša.

Odbor direktora određuje vrijednosti Banke, pojačavajući važnost i uspostavljajući nadzorne odgovornosti za upravljanje rizikom kompanije. Kultura Banke se odnosi na etičke vrijednosti, željeno ponašanje i razumijevanje rizika u Banci. Odbor direktora posebnu pažnju posvećuje unaprjeđenju sistema unutrašnje kontrole koji se odnosi na:

- Unaprjeđenje korporativnog upravljanja,
- Transparentan tok informacija i komunikacije u Banci,
- Jačanje integriteta i etičkih vrijednosti kod svih zaposlenih,
- Jačanje kadrovskog potencijala,
- Unaprjeđenja u upravljanju rizikom, sa posebnim naglaskom na upravljanje rizikom zemlje, tržišnim rizikom, uspostavljanje procedure za kreiranje crne liste,
- Unaprjeđenje postojećih proizvoda i usluga,
- Poboljšanje računovodstva i izvještavanja i implementaciju MRS i IFRS,

- Unaprjeđenje regulatornog okvira za internu reviziju,
- Unaprjeđenje bezbjednosti informacionog sistema Banke.

Tokom trećeg kvartala 2021. godine, Odbor direktora je održao 7 redovnih i pisanih sjednica na kojima su članovi razmatrali sva važna pitanja i donijeli relevantne odluke. Odboru direktora se na mjesečnom nivou dostavljaju izvještaji o poslovanju Banke – Sistem izvještavanja menadžmenta (MIS), koji predstavlja ključne parametre poslovanja Banke. Odbor direktora je pratio isplate u svakom od poslovnih segmenata i na taj način pažljivo nadgledao aktivnosti Banke i savjetovao o daljim koracima.

Odbor direktora je pružio kontinuiranu podršku menadžmentu banke u organizovanju poslovanja prema važećim propisima. Stoga bi se moglo zaključiti da su članovi Odbora direktora aktivno učestvovali u radu Banke, pažljivo prateći i doprinoseći njenom uspješnom poslovanju.

Interni propisi Banke revidirani su, dok su u nekim organizacionim jedinicama po potrebi usvajani novi.

U skladu sa regulatornim zahtjevima, u segmentu poslovanja sa pravnim licima i stanovništvom, u Banci je vršena redovna revizija propisa vezano za te segmente i uspostavljeni su procesi u cilju obezbjeđivanja adekvatnosti usvojenih administrativnih kontrola (politike, procedure, smjernice, limiti, itd.) i izvršeno njihovo usklađivanje sa regulatornim zahtjevima.

Poslovanje Crnogorske komercijalne banke a.d. Podgorica je u svim svojim segmentima bilo u skladu sa zakonima i drugim propisima, dobrom praksom korporativnog upravljanja, poslovnom strategijom, poslovnom politikom i ključnim internim dokumentima. Banka će nastaviti da radi na poboljšanju procedura i procesa kako bi ispunila očekivanja klijenata i održala dobru reputaciju na tržištu u pogledu fleksibilnosti i efikasnosti.

Menadžment komitet (u daljem tekstu "Komitet") je stalno upravno tijelo oformljeno od strane Odbora direktora, koje donosi samostalno odluke i priprema odluke vezane za svoje aktivnosti u skladu sa Pravilnikom o organizaciji i poslovanju Banke i drugim relevantnim propisima u skladu sa dodijeljenom nadležnošću. Komitet je ovlašten za rješavanje pitanja iz svoje nadležnosti koja se odnose na ulaganja i troškove koji ne spadaju u nadležnost bilo kog drugog tijela ili menadžera.

Komitet je u toku trećeg kvartala 2021. godine razmotrio i donio 152 odluke, bilo na redovnoj ili pisanoj sjednici, a sve u skladu sa zakonskom regulativom.

S obzirom na opseg i složenost poslovanja, Banka je razvila i kontinuirano radi na održavanju i poboljšanju efektivnog sistema za upravljanje rizicima koji je u stanju da odgovori na potrebe promjenljivog poslovnog okruženja. U tu svrhu Banka stalno upravlja svim relevantnim rizicima u skladu sa Zakonom i propisima CBCG, uzimajući u obzir standarde upravljanja rizicima na nivou OTP grupe.

III.1. Makroekonomski pokazatelji

Rezultati preliminarnog obračuna kvartalnog bruto domaćeg proizvoda pokazuju da je bruto domaći proizvod Crne Gore u II kvartalu 2021. godine iznosio 1.072,05 miliona eura. Stopa realnog rasta BDP-a u II kvartalu 2021. godine iznosila je 19%.

Prema projekcijama Ministarstva finansija i socijalnog staranja Crne Gore cjelokupni period 2021-2023. godine karakterisaće djelimični i postepeni oporavak ekonomskih tokova, vođen prevashodno očekivanim turističkim kretanjima i najavljenim investicionim projektima u energetici, poljoprivredi, industrijskoj proizvodnji, turizmu, transportu, telekomunikacijama i IT sektoru.

Crna Gora: Makroekonomske projekcije, 2020-2023					
	2019	2020	2021	2022	2023
Nominalni BDP u mil. €	4.950,7	4.193,2	4.636,6	4.984,6	5.310,5
Nominalni rast	6,2	-15,3	10,6	7,5	6,5
Realni rast	4,1	-15,2	10,5	6,5	5,8
Inflacija (prosjeak)	0,4	-0,3	1,2	1,4	1,2
Rast zaposlenosti	2,7	-7,3	6,2	2,3	1,6

Izvor: Program ekonomskih reformi za Crnu Goru 2021-2023

U julu 2021. godine industrijska proizvodnja zabilježila je rast od 33,9% u odnosu na prethodni mjesec. Rast proizvodnje ostvaren je u svim sektorima: snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom (93,9%), vađenje ruda i kamena (87%) i prerađivačka industrija od (9,9%). Industrijska proizvodnja je u prvih sedam mjeseci 2021. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježila rast od 8,9%. Rast proizvodnje je ostvaren u sektoru snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom od 32,1% i prerađivačka industrija (1%), dok je u sektoru vađenje ruda i kamena zabilježen pad (-25%).

U prerađivačkoj industriji, u ovom periodu, devet oblasti bilježi rast proizvodnje. Najveći rast zabilježen je u oblasti proizvodnja proizvoda od gume i plastike (72,4%), zatim proizvodnja osnovnih metala (44,7%), proizvodi od drveta, plute i sl. (31%), proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda (23,6%), dok je najmanji rast zabilježen u oblasti proizvodnja duvanskih proizvoda (2%). Najveći pad ostvaren je u oblasti prouzvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i preparata (-53,5%), a najmanji u oblasti proizvodnja proizvoda od ostalih nemetalnih minerala (-4,5%).

U šumarstvu je u prvih sedam mjeseci 2021. godine, proizvedeno ukupno 37.995 m³ šumskih sortimenata, što je za 72,3% niže nego u istom periodu 2020. godine.

Broj dolazaka turista prema preliminarnim podacima, u kolektivnom smještaju, u prvih sedam mjeseci 2021. godine iznosio je 347.266 što je za 146% više u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupno je ostvareno 1.4 miliona noćenja, što je za 247,8% više nego u istom periodu 2020. godine.

Broj nezaposlenih lica u julu 2021. godine, u odnosu na prethodni mjesec, manji je za 1,8%, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine veći za 29,1%. Prosječne bruto plate su u julu 2021. godine u odnosu na prethodni mjesec smanjene za 0,1%, dok su neto plate ostale nepromijenjene. Prosječna realna zarada bez poreza i doprinosa je u julu 2021. godine zabilježila pad od 0,3% u odnosu na prethodni mjesec.

Potrošačke cijene su u julu 2021. godine, u odnosu na prethodni mjesec, zabilježile rast od 0,3%. Najveći rast cijena zabilježen je u kategoriji hoteli i restorani (2,6%) najviše zbog rasta cijena usluga smještaja (6%). Rast je zabilježen i u kategorijama prevoz (1,7%), stanovanje, voda, struja, gas i druga goriva (0,5%), namještaj, oprema za domaćinstvo i rutinsko održavanje stana (0,3%), alkoholna pića i duvan, zdravlje, rekreacija i kultura i ostala dobra i usluge po (0,1%). Pad je zabilježen u kategorijama odjeća i obuća (-1,1%) i hrana i bezalkoholna pića (-0,1%), dok su cijene ostale nepromijenjene u kategorijama komunikacije i obrazovanje.

Godišnja inflacija u julu 2021. godine, mjerena potrošačkim cijenama iznosila je 3,1%, dok je inflacija mjerena harmonizovanim indeksom potrošačkih cijena iznosila 3,6%.

Cijene proizvođača industrijskih proizvoda su u julu 2021. godine zabilježile pad od 1% u odnosu na prethodni mjesec, zbog pada cijena u sektoru vađenje ruda i kamena (-6,2%), dok je u sektoru prerađivačka industrija ostvaren rast (0,2%). U sektoru snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom nije bilo promjena cijena u odnosu na jun 2021. godine.

Cijene proizvođača industrijskih proizvoda su u julu 2021. godine ostvarile rast od 0,2% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, zbog rasta cijena u sektoru prerađivačka industrija (1,4%). Sektor vađenje ruda i kamena je zabilježio pad (-3%), dok u sektoru snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom nije bilo promjena cijena u odnosu na jul 2020. godine.

Prema preliminarnim podacima u periodu januar-jul 2021. godine, neto priliv stranih direktnih investicija iznosio je 267,1 miliona eura, što je za 6,6% manje u odnosu na isti period 2020. godine. Ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 452,1 miliona eura (rast od 130,5%). Priliv SDI u formi interkompanijskog duga iznosio je 198,8 miliona eura ili 44% ukupnog priliva, što je za 25% manje nego u istom periodu prethodne godine.

U formi vlasničkih ulaganja ostvaren je priliv od 209,5 miliona eura, što čini 46,3% ukupno ostvarenog priliva. U strukturi vlasničkih ulaganja investicije u kompanije i banke iznosile su 90,6 miliona eura (rast od 20,5%), dok su ulaganja u nekretnine iznosila 118,9 miliona eura (rast od 130,5%).

Ukupan odliv SDI u periodu januar - jul 2021. godine iznosio je 185 miliona eura, što je za 38,1% više nego u istom periodu prethodne godine. Odliv po osnovu ulaganja rezidenata u inostranstvo iznosio je 44,8 miliona eura, dok su povlačenja sredstava nerezidenata investiranih u našu zemlju iznosila 140,2 miliona eura.

Izvorni prihodi budžeta Crne Gore i državnih fondova u julu 2021. godine, prema procjeni Ministarstva finansija, iznosili su 194 miliona eura ili 4,2% procijenjenog BDP-a, i bili su manji za 8,6% u poređenju sa planiranim, dok su u odnosu na jul 2020. godine veći za 44,5% (usljed ukidanja epidemioloških mjera, koje su ograničavale ekonomsku aktivnost). U strukturi izvornih prihoda, u julu, najveće učešće, 57,6%, ostvarili su prihodi od poreza, zatim doprinosi 22,3%, ostali prihodi 15,6%, naknade 2,4%, donacije 1,1%, takse 0,8% i primici od otplate kredita i sredstva prenesena iz prethodne godine 0,2%. Prihodi od poreza su, u julu, bili niži u odnosu na plan za 2,3%, dok su u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine ostvarili rast od 38,6%, čemu je najviše doprinio rast ostalih prihoda od 27,7 miliona eura, što je rezultat uplata dobiti (ostvarene u 2020. godini) od privrednih društava u većinskom vlasništvu države. Naplata akciza ostvarena je u iznosu od 25,1 milion eura, što je za 6,4 miliona eura ili 34,2% više u odnosu na jul 2020. godine. Najznačajnije pozitivno odstupanje u odnosu na plan, u toku jula, ostvareno je kod poreza na dodatu vrijednost.

Konsolidovani rashodi budžeta (ukupni izdaci umanjeni za otplatu dugova), u julu 2021. godine, iznosili su 152,7 miliona eura ili 3,3% BDP-a, što je manje za 19,9% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, a za 8,2% u poređenju sa planom. Najveće izvršenje rashoda zabilježeno je kod pozicije rashoda za bruto zarade (43,8 miliona eura) i penzije (35,7 miliona eura). U julu kapitalni izdaci iznosili su 13,2 miliona eura.

Budžet Crne Gore, u julu 2021. godine, ostvario je gotovinski suficit od 41,3 miliona eura ili 0,9% BDP-a.

Bankarski sektor karakteriše adekvatna kapitalizovanost, izražena koeficijentom solventnosti, koji je, na kraju juna 2021. godine, iznosio 19,2%. Učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima je na kraju drugog kvartala tekuće godine iznosilo 5,7%, što je za 0,25 procentnih poena više u odnosu na kraj prvog kvartala 2021. godine. Bilansna suma banaka na kraju jula 2021. godine iznosila je 4.997,4 miliona eura i bilježi rast od 3,8% u odnosu na prethodni mjesec, dok u odnosu na jul 2020. godine bilježi rast od 9,2%.

U strukturi aktive banaka, u julu 2021. godine dominantno učešće od 68,3% ostvarili su ukupni krediti, nakon kojih slijede novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka sa 19,6%, hartije od vrijednosti sa 10,9%, dok se 1,2% odnosilo na preostale stavke aktive. U strukturi pasive, dominantno učešće od 76,6% ostvarili su depoziti, nakon kojih slijedi kapital sa 12,4%, pozajmice sa 7,5%, dok se na ostale stavke odnosilo 3,5% ukupne pasive.

Ukupan kapital banaka na kraju jula 2021. godine iznosio je 620,6 miliona eura i bilježi rast od 1,1% kako na mjesečnom nivou, tako i na godišnjem nivou.

Ukupno odobreni krediti banaka na kraju jula 2021. godine iznosili su 3.415,1 miliona eura i bilježe rast od 3,1% na mjesečnom nivou, dok u odnosu na jul 2020. godine bilježe rast od 7,3%. Koeficijent krediti/depoziti iznosio je 0,89 na kraju jula 2021. godine i blago je smanjen u odnosu na prethodni mjesec kada je iznosio 0,90, kao i u odnosu na jul prošle godine kada je iznosio 0,96. Po osnovu kredita, banke su na kraju jula 2021. godine najviše (75,6%) potraživale od nefinansijskog sektora i stanovništva.

Depoziti u bankama u julu 2021. godine iznosili su 3.829,9 miliona eura, i zabilježili su rast od 1% na mjesečnom nivou, dok su na godišnjem nivou bili veći za 1,2%. U ročnoj strukturi ukupnih depozita na kraju jula 2021. godine najveće učešće od 74% imali su depoziti po viđenju, dok su oročeni depoziti činili 24,1% ukupnih depozita. Preostalih 1,9% odnosilo se na sredstva na escrow računu.

Posmatrano po sektorima, na kraju jula 2021. godine u ukupnim depozitima dominirali su depoziti stanovništva sa 34%. Depoziti stanovništva na kraju jula 2021. godine iznosili su 1.302,6 miliona eura i bilježe rast od 1,8% u odnosu na prethodni mjesec, dok na godišnjem nivou bilježe rast od 5,5%. U ročnoj strukturi depozita stanovništva, na kraju jula depoziti po viđenju su činili 65,2%, dok su oročeni depoziti činili preostalih 34,8%.

Likvidna aktiva banaka u julu 2021. godine iznosila je 1.276,6 miliona eura i bila je za 130,3 miliona eura ili 11,4% veća nego u prethodnom mjesecu, dok je u odnosu na jul 2020. godine zabilježila rast od 347,3 miliona eura ili 37,4%. U julu 2021. godine koeficijenti likvidnosti za bankarski sistem u cjelini na dnevnom i dekadnom nivou bili su iznad propisanih minimuma.

Na kraju jula 2021. godine ukupno izdvojena obavezna rezerva banaka kod Centralne banke iznosila je 193,4 miliona eura i bilježi rast od 4,2 miliona eura ili 2,2% na mjesečnom nivou, dok u odnosu na jul 2020. godine bilježi pad od 14,6 miliona eura ili 16%. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na račun obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 54,9%, dok je na račun Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 45,1%. Efektivna stopa obavezne rezerve, mjerena odnosom izdvojene obavezne rezerve i ukupnih depozita, iznosila je 5,05% na kraju jula tekuće godine i smanjena je u odnosu na prethodni mjesec kada je iznosila 5,14%, dok je niža u odnosu na jul 2020. godine kada je iznosila 5,41%.

Prosječna ponderisana nominalna kamatna stopa banaka na ukupno odobrene kredite u julu 2021. godine iznosila je 5,24%, i u odnosu na jun iste godine smanjena je za 0,04 p.p, dok je na godišnjem nivou smanjena za 0,12 p.p. Prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa iznosila 5,75% u julu 2021. godine, i smanjena je za 0,03 p.p u odnosu na jun iste godine, dok je na godišnjem nivou zabilježila pad od 0,12 p.p.

Prosječna ponderisana nominalna kamatna stopa banaka na novoodobrene kredite u julu 2021. godine iznosila je 4,87%, kolika je bila i u prethodnom mjesecu. U odnosu na jul 2020. godine ova kamatna stopa je ostvarila rast od 0,17 p.p.

Prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa iznosila je 5,38% u julu 2021. godine, odnosno ostala je nepromijenjena u odnosu na jun iste godine. Na godišnjem nivou, efektivna kamatna stopa je zabilježila rast od 0,13 p.p.

Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,36% u julu 2021. godine, i bila je za 0,01 p.p. niža u odnosu na jun ove godine, dok je u odnosu na jul prošle godine bila niža za 0,05 p.p.

Vrijednost realizovanog platnog prometa u RTGS sistemu i DNS sistemu iznosila je 1.431,4 miliona eura u julu 2021. godine što je za 8,4% više nego u prethodnom mjesecu, odnosno za 13,9% više nego u istom mjesecu prethodne godine. U strukturi ukupno realizovanog platnog prometa 94% odnosilo se na vrijednost platnog prometa realizovanog u RTGS sistemu. Posmatrano prema učešću realizovanih naloga, dominantno učešće od 62,3% ostvarili su nalozi u DNS sistemu sa 650.525 realizovanih naloga.

III.2. Poslovne aktivnosti Grupe

Razvojem novih proizvoda, poboljšanjem postojećih i aktivnom podrškom u svim segmentima poslovanja, Grupa je nastojala da zadrži vodeću poziciju u bankarskom sektoru Crne Gore. U isto vrijeme, Grupa se fokusirala na poboljšanje kvaliteta kreditnog portfolija sa ciljem minimiziranja troškova rizika, unaprjeđenje IT sistema koji bi podržao planirane poslovne aktivnosti kao i usaglašavanje sa međunarodnim standardima poslovanja.

Povjerenjem, posvećenim pristupom, zasnovanim prvenstveno na kvalitetu proizvoda i usluga, Grupa se trudila da bude pouzdan i dugoročan partner svojim klijentima. Uspješan odgovor Grupe na potrebe klijenata i tržišta rezultat je širokog spektra ne samo kreditnih i depozitnih, već i ostalih proizvoda i usluga iz domena savremenih elektronskih kanala platnog prometa, custody poslova, privatnog bankarstva i drugo.

Dругu godinu zaredom, prestižni finansijski magazin „Euromoney“ proglasio je CKB najboljom bankom u Crnoj Gori u okviru svojih godišnjih nagrada za izvrsnost (Awards for excellence). Takođe, OTP grupa je proglašena za najbolju banku u Centralnoj i Istočnoj Evropi.

U trećem kvartalu, CKB je dobila dvije nagrade Asocijacije menadžera Crne Gore – nagrada za najbolju menadžerku iz oblasti korporativnog upravljanja i specijalno priznanje “Digitalni lider za 2020. godinu”.

Nagrada za najbolju menadžerku iz oblasti korporativnog upravljanja dodijeljena je Branislavi Maji Vukčević, izvršnoj direktorici Sektora za korporativno upravljanje CKB-a.

Nadajući se da će zdravstvena epidemija koja pogađa cijeli svijet imati što blaže i lakše posljedice u našoj zemlji, banke su osim značajnih donacija aktivirale brojne elektronske kanale i omogućile niz povoljnosti kako bi građanima pomogle u realizaciji svakodnevnih obaveza i u ovoj neočekivanoj situaciji. CKB banka prati smjernice Instituta za javno zdravlje i Vlade Crne Gore i sprovodi mjere prevencije širenja epidemije virusa korona u cilju zaštite svojih zaposlenih i klijenata.

Takođe, Grupa je nastavila sa unaprjeđenjem radnog okruženja u cilju povećanja nivoa motivacije zaposlenih.

Strateški cilj Grupe je da se razvija kao univerzalna banka, tj. banka koja pruža proizvode i usluge stanovništvu i pravnim licima.

Uticaj krize izazvane pandemijom COVID-19 na poslovanje Grupe

Usljed krize izazvane virusom Covid-19, Grupa je prilagodila svoje poslovanje djelujući u nekoliko osnovnih pravaca:

- a. Poštovanje mjera propisanih od strane nadležnog tijela za suzbijanja pandemije COVID-19
- b. Provođenja mjera regulatora (CBCG), propisanih u cilju smanjivanja negativnih uticaja (Moratorijum na kredite)
- c. Zaštite zaposlenih i obezbjeđivanje kontinuiteta rada
- d. Proaktivnog mjerenja negativnog uticaja krize na poslovanje banke
- e. Politika restrukturiranja kredita fizičkih lica u uslovima COVID-19 krize

- a. Poštovanje mjera propisanih od strane nadležnog tijela za suzbijanja pandemije COVID-19

Nakon objavljivanja mjera od strane nadležnog tijela za suzbijanja pandemije COVID-19 odnosno njihovog ažuriranja, Grupa je promptno reagovala i precizno spovodila sve propisane mjere koje su se uglavnom odnosile na nabavku i obavezno nošenje zaštitnih maski u svim prostorijama grupe, obaveznog držanja distance kako zaposlenih tako i klijenata, obezbjeđivanje sredstava za dezinfekciju itd.

- b. Sprovođenja mjera propisanih u cilju ublažavanja negativnog uticaja krize izazvane virusom Covid-19 (Moratorijum na kredite)

U cilju ublažavanja negativnog uticaja krize izazvane virusom Covid-19, Vlada Crne Gore je donijela odluku o sprovođenju moratorijuma na kredite, koja je modifikovana u nekoliko navrata.

Grupa je ažurno implementirala sve propisane programe i ponudila mogućnost moratorijuma na kredite klijentima banke, u skladu sa pravilima propisanim od strane regulatora.

- c. Zaštite zaposlenih i obezbjeđivanje kontinuiteta rada

Pored poštovanja mjera propisanih od strane nadležnog tijela za suzbijanja pandemije COVID-19, Grupa je donijela niz dodatnih mjera u cilju zaštite zaposlenih i obezbjeđenje kontinuiteta poslovanja.

U skladu sa navedenim, Grupa je u prethodnom periodu sprovodila „Home office“, koncept rada od kuće, za preko 70% zaposlenih u Centrali, kojima su obezbijedene posebne radne stanice i mogućnost udaljenog pristupa svim potrebnim podacima i aplikacijama.

Dodatno, gotovo svi sastanci, koje je bilo neophodno održavati da bi se obezbijedio kontinuitet poslovanja Grupe, odvijali su se putem internet video-komunikacionih platformi.

Istovremeno, svi treninzi i edukacije u navedenom periodu organizovani su putem on-line platformi. Takođe, u saradnji sa privatnom laboratorijom, Grupa je za sve zaposlene obezbijedila mogućnost besplatnog testiranja na Covid-19. Posebna pažnja bila je posvećena blagovremenom i kontinuiranom informisanju zaposlenih i davanju smjernicama u vezi sa Covid-om.

Zbog poboljšanja epidemiološke situacije u prethodnom periodu, u junu 2021. godine, zaposleni su u najvećem broju ponovo počeli sa radom iz kancelarije.

d. Proaktivnog mjerenja negativnog uticaja krize na poslovanje grupe

Krizom izazvanom virusom Covid-19, pogođeni su gotovo svi sektori, u prvom redu turizam i saobraćaj, ali posredno i trgovina, ugostiteljstvo, poljoprivreda i, naravno, bankarski sektor koji kroz poslovne relacije sa svojim klijentima inkorporira pomenute, kao i druge privredne grane, kako kroz svoje aktivne, tako i kroz svoje depozitne poslove. Negativan uticaj na poslovanje banke ogleda se kroz smanjenje prihoda uslijed smanjenja privrednih aktivnosti, kao i smanjenjem prihoda koji je rezultat primjene određenih mjera koje je banka implementirala, zatim smanjenja kreditne sposobnosti klijenata kao i niz drugih efekata koji su posredno ili neposredno uticali na poslovanje banke.

e. Politika restrukturiranja kredita fizičkih lica u uslovima COVID-19 krize

Ova Politika se odnosi se na program zaštite klijenata koji su pandemijom ostali bez posla ili im je zarada umanjena.

Svrha Politike restrukturiranja kredita fizičkih lica u uslovima COVID-19 krize je da se zadrže klijenti koji se suočavaju sa finansijskim poteškoćama i ostvari održiva saradnja u korist obje strane. Druga svrha Politike restrukturiranja je da se klijenti zadrže u najboljoj mogućoj klasifikacionoj kategoriji.

Projekat procjene kvaliteta aktive banaka (AQR)

U septembru 2019. godine, Centralna banka Crne Gore je organizovala radionicu za banke na kojoj je najavljen i predstavljen projekat procjene kvaliteta aktive banaka na crnogorskom tržištu (u nastavku AQR projekat). Radi se o vrlo značajnom i istovremeno zahtjevnom projektu za bankarski sektor. Proces je formalno započeo u novembru 2020. godine i shodno operativnom planu dostavljenom od strane CBCG inicijalno je planirano da traje do kraja aprila 2021. godine

Prethodno, banke su obavile selekciju i angažovale AQR revizore. U skladu sa pomenutim operativnim planom, projektne aktivnosti su podijeljene u više radnih blokova, kako slijedi:

1. Analiza procesa, politika i racunovodstva po bankama
2. Kreiranje kreditnih fajlova i validacija integriteta podataka
3. Uzorkovanje
4. Provjera Kreditnog Fajla
5. Procjena kolaterala i vrijednosti nekretnina
6. Projekcija nalaza analize kreditnog fajla
7. Analiza grupnih ispravki vrijednosti
8. Analiza Fair value izloženosti
9. Post-AQR CET1 % procjena

Nakon završetka rada na pojedinačnim radnim blokovima, AQR revizori sačinjavali izvještaj, koji se dostavlja CBCG.

Banka je za AQR revizora odabrala KPMG Beograd i sa istim potpisala ugovor. U trećem kvartalu 2021. godine je završen rad na radnom bloku 7, a time i bančin angažman u AQR projektu. KPMG je takođe završio svoj dio posla na radnim blokovima 6 i 9 i sve materijale predao CBCG.

Krajem avgusta, CBCG je poslala obavještenje u vezi sa rezultatima AQR-a. Koeficijent solventnosti prilagođen za AQR je neznatno umanjen u odnosu na vrijednost koja je navedena u regulatornom izvještaju što ukazuje na robusnu i konzervativnu politiku rezervisanja za kreditne gubitke kao i izuzetnu solventnost banke.

III.3. Poslovi sa stanovništvom

Osnovne poslovne linije u segmentu kreditiranja stanovništva i dalje su gotovinski, stambeni i hipotekarni krediti, kao i MC Shopping kartica sa novim uslovima i inoviranim mogućnostima prethodne kartice (podizanje gotovine na ATM-u, mogućnost otplate na 24 rate na bilo kojem POS-u, kao i korišćenje iste bilo gdje u svijetu). U

segmentu depozita stanovništva i dalje su dominantni tekući računi i klasična štednja. Aktivne i pasivne kamatne stope usklađivane su u toku drugog kvartala 2021. godine, u skladu sa cjenovnom politikom Grupe i prema kretanjima na tržištu.

U dijelu gotovinskih kredita spajanjem dva entiteta bili smo limitirani dužinom roka otplate sa nekadašnjih 8 godina na 6 godina. Od 01.06.2021., sa Lovćen osiguranjem, uveden je novi keš kredit proizvod sa dužinom roka otplate do 10 godina i iznosom do 20.000 eura. Karakteristika samog kredita je osiguranje portfolija kredita koji se odobravaju na rok iznad 72 mjeseca, a uz tzv. meka sredstva obezbjeđenja.

Banka je prepoznala sinergiju između pravnih lica klijenata banke i zaposlenih u ovim kompanijama koje vidi kao potencijal za dalju dobru sardanju kroz obostrani interes i kompanije kao klijenta banke, i zaposlenih u tim kompanijama.

Banka je kreirala posebne ponude za ove grupe klijenata, sa malo povoljnijim cijenama kako za kredite za tekuću potrošnju, tako i za rješavanje stambenog pitanja. Ponuda se odnosi na na kategorije kompanija A, B1 i B2. Ponude će biti dostavljane svim pre-selektivnim kompanijama od strane Banke u kojima postoji potencijal za saradnju kao i svim kompanijama koje pokazu interesovanje za saradnju.

Bruto krediti stanovništva, rezidenti, na dan 30. septembar 2021. godine iznose EUR 435.991 hiljada, što čini 45.75% ukupnog portfolija. Bruto krediti stanovništva, nerezidenti, iznose EUR 3.078 hiljada, tj. 0,32% ukupnog portfolija.

U isto vrijeme depoziti stanovništva, rezidenti, u ukupnim depozitima Grupe učestvuju sa 39,84%, u iznosu od EUR 407.161 hiljada. Dok depoziti stanovništva, nerezidenti, iznose EUR 94.873 hiljada, tj. 9,28% ukupnih depozita Grupe.

Kreditni i depozitni portfolio Grupe obuhvata uglavnom klijente sa boravištem na području Crne Gore.

III.4. Poslovi sa pravnim licima

Osnovne poslovne linije u segmentu kreditiranja pravnih lica i dalje su investicioni krediti i krediti za obrtna sredstva, dok su u segmentu depozita pravnih lica i dalje dominantni tekući računi i klasična štednja.

U trećem kvartalu 2021. godine nastavljena je poslovna saradnja sa velikim i srednjim pravnim licima. Akcenat je stavljen na poboljšanje kvaliteta i razvoj proizvoda kroz adekvatnu selekciju bonitetnih klijenata, sa odgovarajućim sredstvima obezbjeđenja.

U segmentu poslovanja sa mikro i malim pravnim licima, Grupa je nastavila saradnju sa Evropskim Investicionim Fondom (EIF), i na taj način proširila ponudu kredita koju nudi ovim preduzećima.

Ukupni bruto krediti i potraživanja pravnih lica na dan 30. septembar 2021. godine iznose EUR 373.539 hiljada, i u ukupnom portfoliju iznose 39,20%. Ukupni depoziti pravnih lica iznose EUR 520.070 hiljada tj. 50,88%. Sredstva eskrow računa iznose EUR 15 hiljada.

Aktivne i pasivne kamatne stope na ove proizvode usklađivane su tokom trećeg kvartala 2021. godine, u skladu sa cjenovnom politikom Grupe i prema kretanjima na tržištu.

III.5. Poslovi sa Vladom Crne Gore i drugim korisnicima budžeta

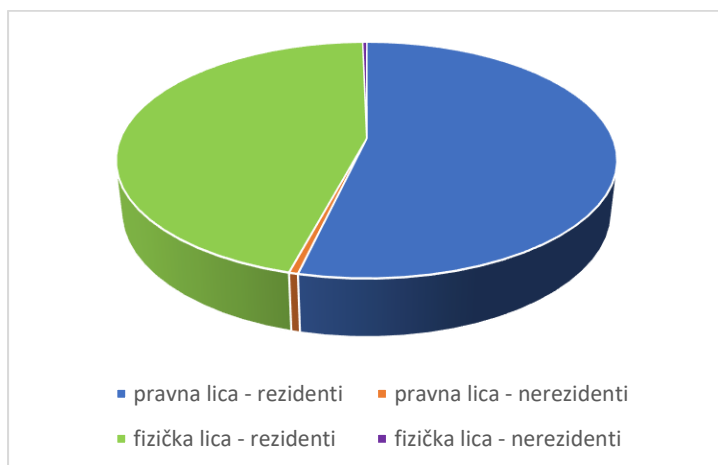
Nastavljena je saradnja sa Vladom Crne Gore i drugim korisnicima budžeta, pružajući adekvatnu podršku kroz kreditne aranžmane i transakcione servise. Time je Grupa nastavila da gradi partnerski odnos sa državnim institucijama u Crnoj Gori.

Saradnja sa Vladom Crne Gore je dodatno intezivirana potpisivanjem ugovora o saradnji na sprovođenju mjera podrške privredi i građanima za II kvartal 2021. godine. Tim ugovorom je predviđeno obezbjeđivanje podrške privredi i građanima sa ciljem rješavanja posljedica krize izazvane pandemijom Covid-19.

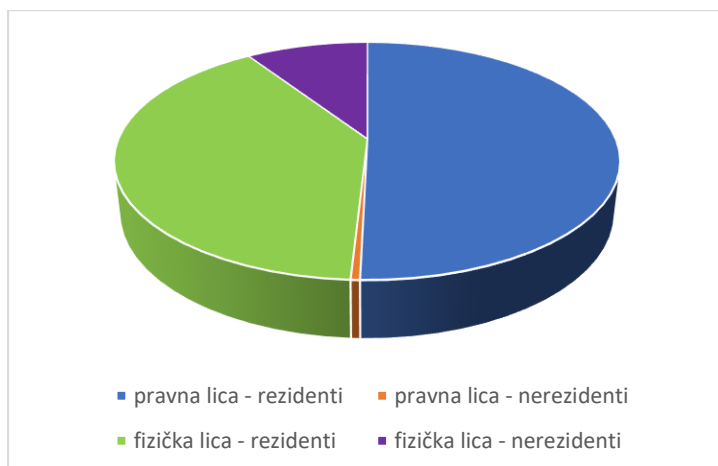
Ukupni krediti Vlade Crne Gore i drugim korisnicima budžeta učestvuju sa 14,72% u ukupnom portfoliju.

III.6. Grafički prikaz kreditnog i depozitnog portfolia Grupe

Kreditni portfolio po segmentu klijenta na dan 30. septembar 2021. godine:

Depoziti po segmentu klijenta dan 30. septembar 2021. godine:

Podjela portfolija po regionima na dan 30. septembar 2021. godine:

Region	Opština	Neto izloženost po opštinama	Neto izloženost po regionima
	Cetinje	11.172	
	Danilovgrad	12.040	
	Nikšić	38.577	
Centar	Podgorica	681.718	743.507
	Bar	26.594	
	Budva	21.089	
	Herceg Novi	25.958	
	Kotor	23.929	
	Tivat	14.341	
Jug	Ulcinj	7.640	119.551
	Andrijevisa	-	
	Berane	13.972	
Sjever	Bijelo Polje	18.235	53.674

Kolašin	4.671	
Mojkovac	2.854	
Plav	73	
Pljevlja	6.316	
Rožaje	6.468	
Žabljak	1.085	
<hr/>		
Ukupno	916.732	916.732

IV. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA GRUPE

Na 30. septembar 2021. godine, za procjenu finansijskog položaja Grupe od ključnog značaja su sljedeći finansijski instrumenti:

- Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka
- Krediti i potraživanja od banaka, po amortizovanoj vrijednosti
- Krediti i potraživanja od klijenata, po amortizovanoj vrijednosti
- Investicije u hartije od vrijednosti
- Depoziti banaka
- Depoziti klijenata
- Pozajmljena sredstva od banaka i ostalih klijenata
- Kapital

KONSOLIDOVANI BILANS STANJA
Na dan 30. septembar 2021. godine
(U hiljadama EUR)

	30. septembar 2021.	31. decembar 2020.
SREDSTVA		
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	228.587	253.884
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	150.963	62.113
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	916.732	922.844
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	48.390	27.282
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	1.866	1.769
Hartije od vrijednosti po po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	2.596	2.043
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-
Nekretnine, postrojenja i oprema	22.109	23.622
Nematerijalna sredstva	7.178	6.870
Tekuća poreska sredstva	7	8
Odložena poreska sredstva	807	807
Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	-	10
Ostala sredstva	4.233	5.643
UKUPNA SREDSTVA	1.383.468	1.306.895
OBAVEZE		
Depoziti banaka i centralnih banaka koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	2.632	1.145
Depoziti klijenata koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	1.018.053	889.955
Kredit i banaka i centralnih banaka koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	71.760	138.675
Kredit i klijenata koji nijesu banke koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	29.116	31.101
Rezerve	7.535	6.629
Tekuće poreske obaveze	1.591	536
Odložene poreske obaveze	658	611
Ostale obaveze	27.350	30.475
Ukupne obaveze	1.158.695	1.099.127
KAPITAL		
Akcijski kapital	181.875	181.876
Neraspoređena dobit	24.390	21.287
Dobit/(gubitak) tekuće godine	15.970	2.571
Revalorizacione rezerve	-	-
Ostale rezerve	2.538	2.034
Ukupan kapital	224.773	207.768
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE	1.383.468	1.306.895

Ukupna aktiva na dan 30. septembar 2021. godine iznosi EUR 1.383.468 hiljada što predstavlja rast od 5,86% u odnosu na 31. decembar 2020. godine.

Ukupni neto krediti iznose EUR 916.732 hiljade što predstavlja pad od 0,66% u odnosu na 31. decembar 2020. godine.

KONSOLIDOVANI BILANS USPJEHA

**U periodu od 01. januara do 30. septembra 2021. godine
(U hiljadama EUR)**

	30. septembar 2021.	30. septembar 2020.
Prihodi od kamata i slični prihodi	35.048	38.601
Prihodi od kamata na obezvrjeđene plasmane	1.026	619
Rashodi od kamata i slični rashodi	(916)	(1.122)
Neto prihodi od kamata	35.158	38.098
Prihodi od naknada i provizija	19.217	15.814
Rashodi naknada i provizija	(12.071)	(9.866)
Neto prihodi od naknada i provizija	7.146	5.948
Neto (gubici)/dobici od kursnih razlika	833	729
Neto dobitak/(gubitak) po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	252	50
Ostali prihodi	1.380	1.419
Troškovi zaposlenih	(11.342)	(14.926)
Troškovi amortizacije	(3.972)	(4.415)
Opšti i administrativni troškovi	(6.988)	(8.982)
Neto rashodi/prihodi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	(4.827)	(12.262)
Troškovi rezervisanja	(67)	(234)
Ostali rashodi	(86)	(279)
OPERATIVNI PROFIT	17.487	5.146
Porez na dobit	(1.517)	(490)
NETO PROFIT	15.970	4.655

Neto prihodi od kamata bilježe pad od 7,72%, dok neto prihodi od naknada bilježe rast od 20,14%.

Ostvareni pokazatelji usaglašenosti poslovanja Banke sa propisima CBCG prikazani su u tabeli ispod:

	Ostvareni pokazatelji poslovanja	
	30. septembar 2021.	31. decembar 2020.
Osnovni kapital (minimalni iznos 5 miliona EUR)	186.516	150.810
Sopstvena sredstva banke (minimalni iznos 5 miliona EUR)	186.516	150.810
Koeficijent solventnosti (minimalni iznos 10%)	22,35%	20,07%
Dnevni koeficijent likvidnosti na 30. septembar 2021. godine (minimalni koeficijent 0,9)	1,75	1,79
Dekadni koeficijent likvidnosti za dekadu koja se završava na 30. septembar 2021. godine (minimalni koeficijent 1)	1,75	1,80
Izloženost banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica (limit 25% sopstvenih sredstava banke)	17,23%	16,62%
Zbir velikih izloženosti (limit 800% sopstvenih sredstava banke)	32,02%	45,08%
Ukupna izloženost prema licima povezanim s Bankom (limit 200% sopstvenih sredstava banke)	80,12%	13,96%
Ukupna izloženost prema zaposlenom u Banci (limit 1% sopstvenih sredstava banke)	0,10%	0,10%
Koeficijent ulaganja u osnovna sredstva	11,93%	15,77%

IV.1. Analiza kapitala

Na dan 30. septembar 2021. godine akcijski kapital Banke čini 355.717 običnih akcija pojedinačne nominalne vrijednosti od EUR 511,2919. Sve emitovane akcije su u potpunosti plaćene.

Na dan 30. septembar 2021. godine jedini akcionar Banke je OTP Bank Plc Budapest sa 100% udjela u kapitalu.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je na dan 30. septembar 2021. godine obavezna da održava minimalan koeficijent solventnosti kapitala od 10%. Koeficijent solventnosti banke na dan 30. septembar 2021. godine bio je 22,35%.

Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Na dan 30. septembar 2021. godine Banka ne odstupa od propisanih limita.

IV.1.1 Sopstvena sredstva

Prema Zakonu o bankama („Sl. list CG” br. 17/08, 44/10 i 40/11) iznos osnivačkog kapitala ne može biti manji od EUR 5.000 hiljada. Kako je propisano Odlukom o adekvatnosti kapitala („Sl. list CG” br. 38/11, 55/12 i 82/17) Banka je dužna da utvrđuje adekvatnost kapitala na bazi sopstvenih sredstava, kao apsolutnog i koeficijenta solventnosti kao relativnog pokazatelja. Sopstvena sredstva Grupe predstavljaju zbir uplaćenog akcionarskog kapitala i drugih osnovnih i dopunskih elementa sopstvenih sredstava umanjeno za odbitne stavke.

Iznos sopstvenih sredstava mora uvijek biti na nivou koji je jednak ili veći od:

- iznosa minimalnog novčanog dijela osnivačkog kapitala;
- ukupnog iznosa potrebnog kapitala za sve rizike.

Sopstvena sredstva Banke na dan 30. septembar 2021. godine čine:

	30. septembar 2021.	U hiljadama EUR 31. decembar 2020.
Osnovni elementi sopstvenih sredstava		
Akcijski kapital	181.875	181.876
Rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja	758	757
Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanjem kreditnim rizikom u bankama	(777)	(777)
Neraspoređena dobit iz prethodnih godina za koju je skupština akcionara donijela odlukuda bude uključena u osnovni kapital, umanjena za porez na dobit i druge očekivane troškove	21.525	
Iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9	389	544
Ukupno osnovni elementi sopstvenih sredstava	203.770	182.400
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala		
Gubitak iz prethodnih godina		(15.718)
Gubitak iz tekuće godina	-	-
Nematerijalna imovina	(7.161)	(6.847)
Nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti	-	(259)
Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbiru iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke	(9.887)	(8.560)
Ukupno odbitne stavke od osnovnog kapitala banke	(17.048)	(31.384)
Osnovni kapital	186.722	151.016
Odbitne stavke od sopstvenih sredstava – direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija	(206)	(206)
Osnovni kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava	186.619	150.913
Dopunski kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava	(103)	(103)
Osnovni kapital po potrebi umanjen	186.516	150.810
SOPSTVENA SREDSTVA	186.516	150.810

Na osnovu odredbi Odluke o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. list CG” br. 38/11,55/12 i 82/17) Banka je izvršila izračunavanje potrebnog kapitala za rizike kojima je izložena tokom poslovanja, kao i koeficijenta solventnosti. Koeficijent solventnosti ne smije biti manji od 10%.

Koeficijent solventnosti predstavlja procentualni odnos sopstvenih sredstava Banke prema zbiru:

- ukupnog iznosa rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik;
- iznosa rizikom ponderisane aktive za tržišne rizike;
- iznosa rizikom ponderisane aktive za operativni rizik;

- iznosa rizikom ponderisane aktive za druge rizike.

Banka je tokom godine održavala veoma snažnu poziciju kapitala, koja se ogleda u činjenici da se koeficijent solventnosti Banke kretao u rasponu od 22,29% do 22,85% u III kvartalu 2021, značajno iznad zakonski propisanog minimuma.

	U hiljadama EUR	
	30. septembar 2021.	31. decembar 2020.
Osnovni kapital	186.516	150.913
Dopunski kapital	(103)	(103)
Ukupno sopstvena sredstva	186.516	150.810
Ponderisana bilansna aktiva	653.867	622.620
Ponderisane vanbilansne stavke	85.886	56.117
Iznos kojim se ublažavaju neg. i efekti na sopst. sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9	389	544
Ukupno ponderisana bilansna aktiva	740.143	679.281
Potreban kapital za operativni rizik	8.586	7.025
Potreban kapital za rizik zemlje	8.590	1.883
Koeficijent solventnosti banke	22,35%	20,07%

IV.2. Ulaganja u akcije pravnih lica

	U hiljadama EUR	
	30. septembar 2021.	31. decembar 2020.
Banke i finansijske organizacije:		
- Montenegroberza, Podgorica (učešće Banke 4,88%)	98	98
- Beogradska berza a.d., Beograd	6	6
- SWIFT Brisel	61	57
- Centralna depozitarna agencija, Podgorica (učešće Banke 15%)	143	143
- CG Broker AD, Podgorica (učešće Banke 11,57%)	63	63
	371	367
Druga pravna lica:		
- Elektroprivreda Crne Gore, Nikšić (učešće Banke 0,04%)	199	163
- Lutrija Crne Gore, Podgorica (učešće Banke 0,47%)	18	18
- Tržište Novca AD, Beograd	5	4
- Plantaze AD, Podgorica (učešće Banke 9,23%)	2.002	1.490
- Montenegro Airlines, Podgorica	1	1
	2.225	1.676
	2.596	2.043

Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala iznose EUR 335 hiljade (2020: EUR 335 hiljada).

Na dan 30. septembar 2021. godine, Grupa nema hartije od vrijednosti pod zalogom.

V. UPRAVLJANJE RIZICIMA

U Strategiji upravljanja rizicima, Grupa je kao materijalno značajne rizike kojima je izložena u svom poslovanju identifikovala sljedeće:

- Kreditni rizik – predstavlja rizik gubitka kao posljedica klijentovog neizvršenja obaveza prema grupi.
- Operativni rizik – definisan je kao rizik gubitaka u poslovanju banke usljed neadekvatnih internih procesa, ljudskog faktora i sistema ili uslijed spoljnih događaja. Ova definicija uključuje pravni rizik, ali isključuje strategijski i reputacioni rizik.
- Tržišni rizik – predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka po bilansnim i van-bilansnim stavkama, kao posljedica promjena kamatnih stopa, deviznog kursa, cijene HoV, vrijednosti tržišnih indeksa ili drugih faktora od značaja za vrijednost finansijskih instrumenata, kao i rizik utrživosti finansijskih instrumenata.
- Rizik zemlje – predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka za grupu zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore, iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika (u daljem tekstu: zemlja dužnika).
- Rizik likvidnosti – definiše se kao vjerovatnoća da grupa neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili vjerovatnoća da će banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati pribavljati novčana sredstva uz značajne troškove.
- Reputacioni rizik – predstavlja potencijalni gubitak ugleda grupe kao posljedica realnog ili percipiranog gubitka povjerenja u grupu.

Grupa je organizovala proces upravljanja rizicima kao sastavni dio svoje strukture upravljanja koja je ugrađena u sve ključne procese počevši od razvoja proizvoda do naplate nekvalitetnih potraživanja.

U pogledu upravljanja rizicima, Grupa je definisala sljedeće strateške ciljeve:

- Povećanje nivoa automatizacije procesa odobravanja kredita kao i njegove brzine
- Kreiranje standardizovanog procesa odobravanja kredita pravnim licima
- Unaprjeđenje postojećih baza podataka u cilju razvoja kvalitetnijih modela za automatsko odlučivanje
- Jačanje i unaprjeđenje kontrolnog okvira u domenu operativnog rizika, tržišnog rizika, rizika zemlje i druge ugovorne strane
- Razvoj ljudskih resursa i organizacije upravljanja rizicima koji će biti u stanju da odgovore izazovima tržišnih trendova i biti podrška ostvarivanju poslovnih ciljeva grupe.

U cilju ostvarivanja navedenih ciljeva, funkcija upravljanja rizicima koristi sljedeći skup alata:

- identifikacija glavnih rizika koji su svojstveni njenim procesima stvaranja vrijednosti
- procjena nivoa rizika na osnovu istorijskih podataka i procjene budućih trendova
- kontrola rizika
- tehnike ublažavanja rizika kao što su definisanje limita izloženosti, zahtjeva u pogledu kolaterala, hedžinga, uspostavljanje kontrolisanog okruženja itd.

V.1. Kreditni rizik i vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki

Glavni izvor kreditnog rizika su krediti stanovništvu, malim i srednjim preduzećima i velikim pravnim licima.

Kreditni portfolio Grupe je porastao kao rezultat napora da se poveća plasman uz minimalno povećanje tolerancije na rizik u određenim segmentima.

Portfolio stanovništva sastojao se od gotovinskih (nenamjenskih) kredita, koji su činili 50% portfolija, stambenih i hipotekarnih 47% i kreditnih kartica koje su činile 3% portfolija stanovništva. U trećem kvartalu 2021. godine se nastavila aktivnost u segmentu poslovanja sa stanovništvom. Odobravanje novih kredita bilo je značajno u segmentu stanovništva, a u skladu sa opštom strategijom OTP grupe koja akcenat stavlja na ovaj segment.

Kvalitet portfolija se zadržao na nivou iz prošle godine u relativno nisko učešće kredita lošeg kvaliteta (NPL) na koje su izdvojene adekvatne rezervacije za kreditne gubitke.

U segmentu mikro i malih pravnih lica, Grupa je kvalitetnom politikom praćenja rizika, uspjela održati prihvatljiv nivo kreditnog kvaliteta kao u prethodnoj godini.

Korporativni portfolio Grupe, tj. portfolio velikih i srednjih pravnih lica, koji uključuje i kredite državnom sektoru se sastojao većinom od investicionih kredita i kredita za obrtni kapital. Glavni fokus aktivnosti u ovom segmentu bio je porast plasmana kao i održavanje kvaliteta kreditnog portfolija.

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG” br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17) Banka počevši od 1. januara 2013. godine primjenjuje sopstvenu metodologiju za procjenu obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama koja je usaglašena sa zahtjevima Međunarodnih računovodstvenih standarda. U napomenama uz finansijske izvještaje Grupa je objelodanila metodologiju obračuna obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama, kao i iznose obračunatih ispravki vrijednosti.

Pored vrednovanja stavki aktive i vanbilansnih stavki u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, Grupa je dužna da zavisno od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka, stavke aktive klasifikuje u jednu od sljedećih klasifikacionih grupa:

- a. grupu A – „dobra aktiva “; U klasifikacionu grupu „A” klasifikuje se kredit i druga potraživanja kod kojih postoje čvrsto dokumentovani dokazi da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu.
- b. grupu B – „aktiva sa posebnom napomenom “, sa podgrupama „B1” i „B2“; U klasifikacionu grupu „B” podgrupe “B1” i “B2” klasifikuje se kredit za koji postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali taj kredit mora biti predmet posebne pažnje banke, jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu njegove naplate.
- c. grupu C – „substandardna aktiva “, sa podgrupama „C1” i „C2“; U klasifikacionu grupu „C” klasifikuje se kredit za koji postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu.
- d. grupu D – „sumnjiva aktiva “; U klasifikacionu grupu „D” klasifikuje se kredit za koji je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna.
- e. grupu E – „gubitak “; U klasifikacionu grupu E – „gubitak “ klasifikuje se kredit koje će biti u potpunosti nenaplativ, ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

Grupa je razvila sveobuhvatnu strategiju postupanja sa nekvalitetnim kreditima za period od tri godine i utvrdila godišnje operativne ciljeve vezane za smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita. Glavni cilj kod upravljanja lošim plasmanima je da se poboljša kvalitet portfolija čime se smanjuju troškovi rizika i unaprjeđuje ukupna finansijska pozicija i pozicija likvidnosti banke.

Iznos rezervi za potencijalne gubitke za plasmane Grupe klasifikovane u kategoriju A je obračunat primjenom procenata od 0,5%. Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 2% do 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Sumirajući rezultate ispitivanja kvaliteta bilansne i vanbilansne aktive Banke sa stanovišta naplativosti i potrebe za stvaranjem rezerve za obezbjeđenje Banke od potencijalnih gubitaka, saglasno iznijetom pristupu, dobijeni su sljedeći odnosi i pokazatelji na dan 30. septembar 2021. godine:

Stavke bilansa

(U hiljadama EUR)

Stavke aktive bilansa	Novčani kolateral	Ostali kolaterali	Klasifikacija					Ukupno	Stage			
			A	B	C	D	E		stage 1	stage 2	stage 3	ukupno
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	6.319	5.054.006	1.083.721	55.636	3.137	905	14.080	1.157.479	943.211	173.393	40.875	1.157.479
kredit i potraživanja od banaka			150.963					150.963	150.963			150.963
kredit i potraživanja od klijenata	6.319	5.054.006	882.802	55.636	3.137	905	10.427	952.907	742.292	173.393	37.222	952.907
hartije od vrijednosti			48.090					48.090	48.090			48.090
ostala finansijska sredstva			1.866				3.653	5.519	1.866		3.653	5.519
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	0	0	2.596	0	0	0	0	2.596	2.596	0	0	2.596
hartije od vrijednosti			2.596					2.596	2.596			2.596
Ukupni bruto krediti	6.319	4.898.984	876.937	55.449	2.736	905	10.033	946.060	736.239	173.393	36.427	946.059
Kamatna potraživanja i vremenska razgraničenja	0	0	441	38	11	9	1.342	1.841	326	153	1.362	1.841
kamata na kredite i potraživanja			279	38	11	9	1.342	1.679	164	153	1.362	1.679
kamata na hartije od vrijednosti			856					856	856			856
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja			-694					-694	-694			-694
Ukupni iznos bruto kredita i potraživanja	6.319	5.054.006	1.033.350	55.674	3.148	914	11.769	1.104.855	892.725	173.546	38.584	1.104.855
Ukupni iznos hartija od vrijednosti	0	0	51.542	0	0	0	0	51.542	51.542	0	0	51.542
Ukupni iznos ostalih finansijskih sredstava	0	0	1.866	0	0	0	3.653	5.519	1.866	0	3.653	5.519
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala			335					335	335			335
Ostale stavke aktive na koje se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke			1.718	609	530	632	5.536	9.025	2.857	632	5.536	9.025
Ukupna aktiva na koju se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke	6.319	5.054.006	1.088.811	56.283	3.678	1.546	20.958	1.171.276	949.325	174.178	47.773	1.171.276
Rezervacije za potencijalne gubitke			5.389	2.306	828	633	10.033	19.189	5.344	1.545	12.300	19.189
kredit i potraživanja od banaka			755					755	755			755
kredit i potraživanja od klijenata			4.385	2.306	828	633	10.033	18.185	4.340	1.545	12.300	18.185
hartije od vrijednosti			240					240	240			240
ostala finansijska sredstva			9					9	9			9
ukupni bruto krediti			4.385	2.306	828	633	10.033	18.185	4.340	1.545	12.300	18.185
Ispravka vrijednosti			21.899	7.907	1.350	503	11.632	43.291	11.003	12.449	19.839	43.291
kredit i potraživanja od klijenata			21.343	7.907	1.350	503	7.979	39.082	10.447	12.449	16.186	39.082
hartije od vrijednosti			556	0				556	556	0	0	556
ostala finansijska sredstva			0				3.653	3.653	0	0	3.653	3.653
ukupni bruto krediti			20.860	7.828	1.277	477	6.922	37.364	10.107	12.226	15.031	37.364
Razlika između rezervacija i ispravki - neto princip			-16.510	-5.601	-522	130	-1.599	-24.102	-5.659	-10.904	-7.539	-24.102

kredit i potraživanja od banaka			755	0	0	0	0	755	755	0	0	755
kredit i potraživanja od klijenata			-16.958	-5.601	-522	130	2.054	-20.897	-6.107	-10.904	-3.886	-20.897
hartije od vrijednosti			-316	0	0	0	0	-316	-316	0	0	-316
ostala finansijska sredstva			9	0	0	0	-3.653	-3.644	9	0	-3.653	-3.644
ukupni bruto krediti			-16.475	-5.522	-449	156	3.111	-19.179	-5.767	-10.681	-2.731	-19.179
Pozitivna razlika između rezervacija i ispravki - pojedinačno po partijama			891	638	72	176	6.637	8.414	1.477	55	6.882	8.414
kredit i potraživanja od klijenata			891	638	72	176	6.637	8.414	1.477	55	6.882	8.414
ukupni bruto krediti			891	638	72	176	6.637	8.414	1.477	55	6.882	8.414
Rezervacije za potencijalne gubitke za investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala			12					12	12			12
Razlika između rezervacija i ispravki za investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala - neto princip			12	0	0	0	0	12	12	0	0	12
Rezervacije za potencijalne gubitke za ostale stavke aktive			13	22	172	443	5.536	6.186	207	443	5.536	6.186
Ispravka vrijednosti za ostale stavke aktive						86	5.920	6.006			6.006	6.006
Razlika između rezervacija i ispravki za ostale stavke aktive - neto princip			13	22	172	357	-384	180	207	443	-470	180
Ukupni iznos rezervacija za potencijalne gubitke za sve pozicije aktive na koje se izdvajaju rezervacije			5.414	2.328	1.000	1.076	15.569	25.387	5.563	1.988	17.836	25.387
Ukupni iznos ispravki vrijednosti za sve pozicije aktive na koje se izdvajaju rezervacije			21.899	7.907	1.350	589	17.552	49.297	11.003	12.449	25.845	49.297
Ukupni iznos razlike između rezervacija i ispravki - neto princip			-16.485	-5.579	-350	487	-1.983	-23.910	-5.440	-10.461	-8.009	-23.910
Ukupni iznos nedostajućih rezervi			1.668	660	244	533	6.637	9.742	2.448	412	6.882	9.742
kredit i potraživanja od banaka			755					755	755			755
kredit i potraživanja od klijenata			891	638	72	176	6.637	8.414	1.477	55	6.882	8.414
ostala finansijska sredstva			9	0	0	0	0	9	9			9
ukupni bruto krediti			891	638	72	176	6.637	8.414	1.477	55	6.882	8.414
ostale stavke aktive na koje se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke			13	22	172	357	0	564	207	357	0	564
Bilansna aktiva na koju se ne izdvajaju rezerve za potencijalne gubitke								259.533				259.533
UKUPNA BRUTO AKTIVA								1.430.809				1.430.809
UKUPNA NETO AKTIVA								1.381.512				1.381.512

Ukupna bruto potraživanja ODC-a iznose 20.046 hiljada EUR, a pripadajuće ispravke vrijednosti 18.124 hiljade EUR.

V.2. Rizik zemlje i rizik druge ugovorne strane

Grupa je razvila sopstveni regulatorni okvir upravljanja rizikom na osnovu domaćeg zakonodavstva, kao i standarda matične banke, i definisala pristup, metode i odgovornosti kod upravljanja rizikom zemlje.

Rizikom druge ugovorne strane se upravlja pomoću sistema limita izloženosti za lica koja borave u stranim zemljama kojima je Grupa izložena. Sistem limita izloženosti se bazira na rejtingu rizika zemlje i poziciji kapitala Grupe u skladu sa metodologijom matične banke i zakonskim zahtjevima.

Grupa nije imala izloženosti prema centralnim vladama stranih zemalja. Osim izloženosti prema Mađarskoj kao zemlji srednjeg rizika koja se sastojala u potpunosti od izloženosti prema matičnoj banci, Grupa je plasirala većinu svojih sredstava u zemljama bez rizika.

Rizikom druge ugovorne strane se upravlja uz pomoć Sistema limita izloženosti za različite ugovorne strane sa kojima Grupa saraduje. Sistem limita izloženosti se bazira na rejtingu rizika ugovorne strane i poziciji kapitala Grupe u skladu sa metodologijom matične banke i zakonskim zahtjevima.

V.3. Tržišni rizik

Grupa je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizik predstavlja potencijalni gubitak uzrokovan nepovoljnim promjenama na tržištu: kamatnih stopa, deviznih pozicija, cijena, indeksa i/ili ostalih faktora koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata. Najčešće, glavni izvori tržišnog rizika su devizne pozicije i rizik kamatne stope.

Uzimajući u obzir biznis model, veličinu i kompleksnost poslovanja, a u vezi sa tržišnim rizikom, Grupa je uglavnom izložena deviznom riziku. Devizni ili valutni rizik predstavlja rizik da banka ostvari gubitke u svom poslovanju uslijed promjena u deviznim kursovima. Rizik deviznog kursa definiše se prije svega kao potencijalni gubitak na nepokrivenoj i nezaštićenoj otvorenoj deviznoj poziciji (imovini, potraživanjima, kapitalu i obavezama koje glase na stranu valutu). Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore. Kako bi ograničila i ublažila devizni rizik, Grupa je uspostavila sistem internih limita deviznog rizika u skladu sa strukturom bilansa Grupe, poslovnim aktivnostima i tržišnim uslovima, kao i definisanim limitima Centralne banke Crne Gore i OTP Grupe.

Grupa određuje limite pozicija (dnevnu i noćnu) i VaR (vrijednost u riziku) limit koji se stalno prate.

Limiti se prate na dnevnom nivou, dok se uprava Grupe izvještava kvartalno.

V.4. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja vjerovatnoću da Banka neće biti u mogućnosti da obezbijedi dovoljno novčanih sredstava kako bi ispunila svoje obaveze na datum dospijeca ili vjerovatnoću da će Grupa morati da dobije novčana sredstva za ispunjenje svojih obaveza uz značajne troškove.

Grupa upravlja rizikom likvidnosti uvođenjem Sistema kontrola, mjera za ublažavanje rizika i planova u slučaju nepredviđenih okolnosti. Glavni cilj upravljanja rizikom likvidnosti je uspostavljanje Sistema za monitoring likvidnosti Grupe, njen kvalitet, sastav i dospijeca kako bi se dostigla optimalna struktura likvidnosti koja bi podržala njene primarne poslovne aktivnosti.

Radi praćenja likvidne pozicije, Grupa priprema dnevne (RLS) i dekadne izvještaje (DPL) u skladu sa regulativom Centralne Banke Crne Gore.

U trećem kvartalu 2021. godini Grupa je zadržala likvidnu poziciju i poslovala je sa koeficijentom koji je bio iznad zakonski utvrđenog minimuma. Koeficijent likvidnosti na dan 30. septembar 2021. godine iznosi 1,75, dok je zakonom utvrđeni minimum 0,9.

Dnevni izvještaj likvidnosti, DPL:

	U hiljadama EUR	
	30. septembar 2021.	31. decembar 2020.
Gotovina	57.755	45.956
Žiro račun	116.519	158.048
Sredstva kod agenata platnog prometa	1.269	453
Sredstva na računima kod inobanaka (depoziti po viđenju)	150.963	62.097
Obavezna rezerva kod CBCG (50%)	27.072	24.794
Likvidna sredstva/potraživanja	352.577	291.348
Dospjele obaveze po primljenim kreditima	207	63
Dospjele obaveze po kamatama i naknadama	13	11
Dospjele obaveze po oročenim depozitima	309	1.316
30% Depozita po viđenju	182.755	152.321
10% Odobrene a neiskorišćene, neopozivekreditne obligacije (kreditne linije)	12.106	8.885
Ostale dospjele obaveze	5.982	185
	201.371	162.781
Suficit / (Deficit)	151.206	128.567
Pokazatelj likvidnosti	1,75	1,79

V.5. Operativni rizik

Centralizovana funkcija upravljanja operativnim rizikom smještena je u Sektoru odobravanja kredita i upravljanja rizikom i zadužena je za nadgledanje i koordinaciju upravljanja operativnim rizikom na nivou cijele organizacije kroz kreiranje politika, metodologija i alata koji koriste sve druge organizacione jedinice Grupe. Operativnim rizikom se upravlja na decentralizovan način u smislu da potencijalnim incidentima upravljaju organizacione jedinice gdje su se incidenti javili. Uzimajući u obzir značaj upravljanja operativnim rizicima za uspješno poslovanje cijele organizacije, uspostavljen je efikasan sistem izvještavanja menadžmenta Grupe o izloženostima operativnom riziku i aktivnostima povezanim sa tim.

Korišćenjem postojećeg Sistema za upravljanje operativnim rizikom, nivo izloženosti Grupe ovoj vrsti rizika procijenjen je kao umjeren. Sistem upravljanja operativnim rizikom se stalno unaprjeđuje kako bi bio u mogućnosti da odgovori na stalne promjene i izazove u eksternom i internom okruženju.

Grupa je usvojila Plan za vanredne situacije kojima se osigurava kontinuitet poslovanja odnosno pravovremeno ponovno uspostavljanje poslovno kritičnih aktivnosti Banke u slučajevima narušavanja ili prekida poslovanja. Plan se redovno ažurira i testira.

Shodno članu 242 Odluke o adekvatnosti kapitala banaka ("Službeni list CG" br. 38/11 i 55/12), za izračunavanje potreba za kapitalom za operativni rizik Grupa koristi jednostavni metod.

Grupa je na dan 30. septembar 2021. godine formirana rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova iznose EUR 1,995 hiljada.

V.6. Reputacioni rizik

Rizik tekućih i budućih prihoda i kapitala zbog negativnog javnog mišljenja o načinu poslovanja Grupe. Pitanje reputacije je vrlo složeno i u osnovi nastaje kao ocjena koju daju klijenti, o načinu, vođenju i pružanju usluga. Na kratak rok na reputacioni rizik Grupe utiče i reklamna aktivnost i marketing.

VI. Obrazovanje zaposlenih

Upravljanje ljudskim resursima i kontinuirano ulaganje u njihov razvoj jedan je od ključnih ciljeva Grupe, kojem je i u toku trećeg kvartala 2021. godine bila posvećena posebna pažnja. Kroz uvođenje novih standarda u oblasti upravljanja ljudskim resursima svojim zaposlenim želimo obezbijediti dobre uslove za kontinuiran lični i profesionalni razvoj.

Posebna pažnja u trećem kvartalu 2021. godine bila je posvećena unapređenju znanja i vještina u dijelu upravljanja procesima, kroz interne obuke, kao i građenju timske saradnje i povjerenja u timovima, kroz eksterne obuke namijenjene direktorima filijala Banke.

Tokom jula održane su dvije trodnevne radionice za optimizaciju procesa u dijelu odobravanja kredita fizičkim odnosno pravnim licima. Radionice su održale kolege iz Odjeljenja za upravljanje projektima i procesima, a prisustvovalo im je 22 kolega. Cilj je bio da se definiše kako proces trenutno funkcioniše, identifikuju problemi i suvišni koraci, identifikuju rešenja za probleme i na kraju definiše predlog kako bi proces trebao da izgleda.

Početkom avgusta počela je mini Menadžerska akademija namijenjena svim direktorima filijala, koju naša Banka organizuje u saradnji sa kompanijom Gi Group. Ovaj program obuke obuhvata pet trening sesija a trajaće do maja 2022. godine. Na početku programa, svi učesnici su imali priliku da popune Thomas PPA upitnike, nakon čega su organizovane 1:1 feedback sesije sa stručnim konsultantima u cilju sticanja uvida u njihove lične kompetencije. Cilj je da navedene informacije posluže kao uvod u predstojeće trening sesije tokom kojih će učesnici imati mogućnost da stečene uvide primijene u praksi, na ličnom nivou, kao i u radu sa svojim timovima.

Nakon toga, početkom septembra je u hotelu Bianca u Kolašinu organizovan dvodnevni team building. Prvog dana je održan trening "Timska saradnja i povjerenje", sa ciljem pružanja podrške direktorima filijala u građenju kulture povjerenja u svojim timovima, što će svakako doprinijeti boljoj komunikaciji i saradnji. Drugog dana je održana interaktivna radionica pod nazivom "Rollercoaster". Kroz relaksirajuću i kreativnu aktivnost namjera je bila da se učesnici dodatno podstaknu na razmišljanje o mogućnostima unapređenja kulture timske saradnje i povjerenja.

U skladu sa savremenim standardima upravljanja ljudskim resursima, Grupa je tokom trećeg kvartala 2021. godine, u svim organizacionim djelovima, kontinuirano primjenjivala uspostavljeni sistem mjerenja radnog učinka i motivacije zaposlenih. Pomoću ovog alata, prepoznati su i nagrađeni zaposleni koji najviše doprinose uspješnom poslovanju Grupe.

U drugom kvartalu 2021. godine zaposleni Grupe su pohađali, uglavnom, online seminare i kurseve, koji su organizovani od strane eksternih partnera, kao interne edukacije, koje su realizovali naši zaposleni.

Obrazovna struktura zaposlenih na dan 30. septembar 2021. godine je kako slijedi:

	Broj zaposlenih	u %
Visoka stručna sprema	428	76,98%
Viša stručna sprema	19	3,42%
Srednja stručna sprema	109	19,60%
	556	100%

VII. PLANIRANE AKTIVNOSTI

Uvođenjem novih proizvoda, adaptacijom i daljim razvojem postojećih proizvoda, kao i digitalizacijom proizvoda i procesa i uvođenjem novih kanala prodaje, Grupa planira zadržati vodeću poziciju u bankarskom sektoru Crne Gore, kako u dijelu kreditnog portfolija tako i u segmentu platnog prometa i kartičnog poslovanja i u razvojnom smislu da zadrži lidersku poziciju u digitalizaciji i obezbjeđivanju alternativnih kanala prodaje.

U skladu sa Strategijom banke početkom 2021. godine, Grupa je usvojila detaljne akcione planove koji se odnose na uvođenje novih proizvoda, modifikacije postojećih proizvoda, proocesa i unaprjeđenje ukupnog zadovoljstva klijenata u cilju zadržavanja liderske pozicijue na tržištu i ostvarivanja zadatih planova prodaje, nivoa digitalizacije, opremljenosti

klijenata proizvodima banke kao i drugih bitnih pokazatelja uspješnosti prodaje Grupe. Grupa je u trećem kvartalu odradila reviziju svih proizvoda za retail i Corporate, shodno usvojenim kreditnim politikama za različite klijentske segmente, i radila na uvođenju potpuno novih proizvoda kao što su: kredit za automobile koji uključuje i kupovinu polovnih vozila, stambeni kredit za izgradnju kuća i drugi. Banka je u ovom kvartalu lansirala novi proizvod stambeni kredit za izgradnju kuća, vršila prilagodjavanje retail i MSE proizvoda COVID mjerama i novim risk parametrima koji su naknadno odobreni. Takođe, Grupa privodi kraju rad na više studija izvodljivosti za razne proizvode (on line krediti, lizing, investicioni fond, agro brzi krediti) koji su u planu da se implementiraju u narednom periodu.

Shodno usvojenoj Strategiji za poslovanje Grupe sa klijentima iz oblasti poljoprivrede Grupa je otpočela brojne aktivnosti medju kojima je posebno važno intenziviranje saradnje sa Ministarstvom poljoprivrede, tako što je potpisan NDA u cilju razmjene potrebnih informacija o poljoprivrednim proizvođačima. Napravljena su dva nova proizvoda koja visinu kredita vezuju za obim odobrenih subvencija za poljoprivrednu proizvodnju. Radi se studija izvodljivosti za „agro quick loan“ – pojednostavljeno odobravanje kredita u manjem iznosu za navedeni segment.

U isto vrijeme, Grupa značajan akcenat stavlja na poboljšanje kreditnog kvaliteta u svim poslovnim segmentima. Povećanje kreditnog portfolija se planira da se postigne uglavnom putem kreditiranja postojećih klijenata i preuzimanjem klijenata drugih banaka i njihovim kreditiranjem. Potencijalni klijenti su fizička lica i pravna lica, koja ispunjavaju sve neophodne preduslove definisane proizvodnim parametrima i poslovnim procedurama Grupe. Briga za klijente na najvišem profesionalnom nivou i kontrola kvaliteta proizvoda, usluga i servisa je ključ za zadržavanje udjela na tržištu i postizanje zadovoljstva klijenata.

Grupa će i u budućem periodu biti usmjerena na aktivno upravljanje sredstavima i likvidnosti, radi nesmetanog funkcionisanja Grupe. Osnovni cilj upravljanja sredstvima je unaprjeđenje strukture i odnosa sopstvenih i pozajmljenih sredstava, održavanje tekuće i obezbjeđenje adekvatnih rezervi likvidnosti, kao i održavanje optimalne valutne strukture.

VIII. PITANJE ŽIVOTNE SREDINE I DRUŠTVENE ODGOVORNOSTI

Grupa vodi svoju politiku ekološki svjesno i angažovano, u skladu sa Zakonom o životnoj sredini i Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu. Zastita životne sredine dobija sve veći značaj u politici Evropske unije. Ciljevi ekološke politike u okviru Evropske unije jesu sljedeći:

- očuvanje životne sredine i poboljšanje njenog kvaliteta;
- zaštita čovjekovog zdravlja;
- oprezna i racionalna upotreba prirodnih resursa i
- unaprjeđenje mjera na međunarodnom nivou za prevladavanje regionalnih i globalnih problema životne sredine.

Grupa nije, shodno kriterijumima definisanim Zakonom, prepoznata da nezakonitim ili nepravilnim djelovanjem omogućava ili dopusta zagađivanje životne sredine, i po tom osnovu ne plaća nikakve kazne ili penale. Takođe, u doglednoj budućnosti ne planira nikakav projekat koji bi mogao da ima negativan uticaj na životnu sredinu.

U skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu, Grupa će i nadalje u svojim poslovnim aktivnostima voditi racuna da neka njena aktivnost, direktno ili indirektno, ne izazove opasnost po životnu sredinu, život i zdravlje ljudi.

IX. PRAVILA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA I SISTEM UNUTRAŠNJE KONTROLE

Grupa kontinuirano posvećuje pažnju poboljšanju funkcionisanja sistema interne kontrole unaprjeđujući internu regulativu, uspostavljanjem principa „4 oka“ i funkciju kontrole menadžmenta, ispunjavanjem preporuka datih od strane Centralne banke Crne Gore, eksternog i internog revizora, unaprjeđenjem poslovnih procesa, itd.

U trećem kvartalu 2021. trend unaprjeđenja sistema internih kontrola u Grupi je nastavljen poboljšavanjem svih komponenti sistema. Relevantne politike i procedure su unaprjeđivane i ažurirane redovno. Pored toga, Grupa je nastavila punu implementaciju međunarodnih računovodstvenih standarda koji su proširili neophodne preduslove za adekvatno funkcionisanje sistema internih kontrola.

Pravila korporativnog upravljanja i sistema unutrašnjih kontrola jeste na provjeri njihove usklađenosti s rizičnim profilom, poslovnim modelom i veličinom i složenosti poslovanja Grupe, kao i na stepenu u kome se Banka pridržava propisa, standarda opreznog poslovanja i dobrih poslovnih običaja u vezi s korporativnim upravljanjem, upravljanjem rizicima i sistemom unutrašnjih kontrola.

Procjena ovog dijela služi kao značajna informacija u procjeni upravljanja pojedinačnim rizicima, kao i u procjeni adekvatnosti kapitala i likvidnih sredstava.

Pravila korporativnog upravljanja u Grupi su zasnovana na zakonskim propisima i to na odredbama Zakona o bankama i Zakona o privrednim društvima kao i na nadležnosti i ovlaštenja organa Grupe (Skupštine akcionara, Odbora direktora i ostalih tijela) propisima i internim aktima Banke (Ugovorom o osnivanju, Statutom Banke i drugim internim aktima).

Nadležnost i ovlaštenja svih organa Grupe su zasnovana na pomenutim zakonskim propisima, definisanim internim aktima i ustaljenom bankarskom praksom.

Sistem interne kontrole Grupe je osmišljen tako da obezbijedi razumnu garanciju ostvarenja ciljeva iz slijedećih kategorija:

- Efektivno i efikasno poslovanje,
- Pouzdanost finansijskog izvještavanja i
- Usaglašenost sa važećim zakonima i propisima.

Prilikom razvoja sistema interne kontrole, Grupa je koristila COSO 2017 okvir kao smjernice najbolje prakse. Komponente uspješnog sistema interne kontrole date su u tabeli:

Upravljanje i kultura	Strategija i postavljanje ciljeva	Učinak / implementacija	Pregled i revizija	Informisanje, komunikacija i izvještavanje
1.Omogućava kontrolu rizika od strane Odbora	6.Analizira poslovni kontekst	10.Identifikuje rizik	15.Procjenjuje značajnu promjenu	18.Koristi informacije i tehnologiju
2.Upostavlja operativnu strukturu	7.Definiše sklonost ka riziku	11.Procjenjuje ozbiljnost rizika	16.Razmatra rizik i učinak/implementaciju	19.Prenosi informacije o riziku
3.Definiše željenu kulturu	8.Procjenjuje alternativne strategije	12.Određuje prioritete rizike	17.Teži unaprjeđenju upravljanja rizikom preduzeća	20.Izvještava o riziku, kulturi i učinku/implementaciji
4.Pokazuje posvećenost ključnim vrijednostima	9.Formuliše poslovne ciljeve	13.Sprovodi odgovore na rizike		
5.Privlači, razvija i zadržava sposobnog pojedinca		14.Razvija pregled na nivou portfolija		